

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

2006-yil, 17-fevral

№ 7 (3836)

НАВОЙ ШАРАФИ

Алишер Навоий ижоди жаҳон Ренессанс давари адабиётида нодир ходиса саналади. Унинг боя мероси асрлар давомидан халқимиз ардоги ва эътибори марказига айланган. Жумладан, 1957 йилдан бўён шоир туғилган феврал ойида унинг даври, ижодини ўрганишга бағишланган иммий конференциялар мунтазам ўқазиб келинади. Бу йил ҳам Фанлар академиси биносида 50-Навоий конференцияси ўқазилди. Анжуманини Академия вице-президенти, Тил ва адабиёт институтин директори Т.Мирзаев очиб, бугунги кун навоийшунслиги олдида фоят муҳим икки вазифа турганини таъкидлайди. Биринчидан, темурйилар даври адабиётини адабий жараён сифатида ўрганиши; иккинчидан, Навоий ва бадий маҳорат масалаларига алоҳида эътибор каратиш. Ўзбекистон ўзувчилар умумаси раиси Абдулла Орипов Навоийнинг улкан лирик меросида фалсафа билан бадиийт

уйтунашиб кетгани, бундай бетакор ходиса жаҳон адабиётида камдан-кам учрашига хакида тўлқинлануб сўзлади. И.Хаккуловнинг Навоий сокинома жанири ўзбек адабиётида илир бор асос соглани тўғрисидаги маъруzasи катта қизиши ўфтоди. С.Ғаниева Покинсонда Навоий «Махбуб ул-кульб» асарининг 1793 йили бўйи бўйиарлар даврида килинган форсий тархи-маси ўзига хос бадий кимматига егалиги, математика фанлари доктори Ш.Эмамбердин Навоий асарларининг рус тилидаги таржималари, Қ.Эргашева бугунги кун насирида етакчи услуга хисобланган композицион инверсия Навоий ижодидан ҳам кўлланилган, Р.Ражабова шоир ижодидан қархамон сифатидан танланган оддий инсонлар хакида сўзлайлар. Ҳ.Солихов, С.Мелиев, У.Тўйчиев, С.Хасанов ва Н.Рамазонов маърузалари хам Навоий ижодининг айрим масалаларига алоҳида эътибор каратиш. Ўзбекистон ўзувчилар умумаси раиси Абдулла Орипов Навоийнинг улкан лирик меросида фалсафа билан бадиийт

Хуллас, Навоийга бағишланган 50-конференция бугунги кун навоийшунслиги янгича мазмун ва янгила руҳда ривожланадигани намоён қилди.

Феврал биз учун табаррук ойлардан бири. Бу ойда ҳалқимизнинг икки даҳо сийоси — Алишер Навоий ва Захиридин Мухаммад Бобур дунёга келгандар. Ана шу икки улугъот ўзбек ҳалқи номи ни асрлардан бери оламга машҳур килип келмоқда. Уларнинг эзгуликка тўлғу асарлари ҳар бир ўзбекнинг бир умрлик, ажралмас ҳамроҳига айланни бор. Ўзбекистон давлат жаҳон тиллариуниверситетида халқаро журналистика факултетидаги бўйлаб ўтган навоийхоник ва бобурхонлиг байрамида икки улугъот бобокалонимизнинг улган шахсиятлари, ўлмас асарлари, улар ижодининг юксак инсонпаварлиг мөхияти хакида атоқли навоийшуннос олими Суимила Ғаниева, адабиётишунос олимлар — Сайди Умиров, Бойбўта Дусткораев, Муҳаббат Шарафиддинова сўзлаб бердилар.

Она-Ватанимиз бўйлаб навоийхоник ва бобурхонлик байрамлари давом этмоқда.

Кўнгилдан кўчган сўз

Коинот ўзининг изчил табиий қонуниятларига эга ва ана шу кўз илгамас қонуниятлари бўйича ҳаракатланиди. Ер аталиши Сайёрмиз шу Коинот ичиди. Замин — Коинот ичидаги ахбаб бир Коинотидир. Чунки унда бис билган энг ақли мавжудот Инсон барҳадр. Эҳтимол биз, айтайлик, қуш тилини тушумаслигимиз учун инсон энг ақли мавжудот, демёттандирмиз. Эҳтимол, қушлар биздан кўра тафаккурироқидир? Битта қалдиргочнинг Farbu Шарқ йўлларини боғлаб учиши... мулоҳаза қилинг. Балки, илон идроки инсон идрокидан сизгироқидир? Ахир, зизлини бу жоновор инсондан оддинров сезижи қодир-ку!.. Хуллас, сеғиз-сезимлар, туйгулар йўйуни тутган Инсон — ижодкор XXI аср тараққиётни билан юзмай келиб турибди. У бугун нималар ҳакида ўйлайди? Қандай туйгуларга ошно? Дилини тилга кўчира олайтири? У кўнгил шонрими, туйгулар, хисайдиратлар кўйичисими, ё ижтимоий ҳаёт акс-савосига эми? Қиси оддий турмуш — тирикликил кўйичисими?

Шоининг кимлиги ҳакида узок гапириши мумкин. Бу мавзуда Шарқда айтилмаган гап қолмади ҳисоб. Farb ҳам бу бораид ундан заррача ортда эмас. Бирда шоир самовий либосида кўринса, бирда давр жандасида намоён бўлади. Кайковуснинг «Қобуснома»сию Балонинг «Шеър санъати»га кайта бир мурожаат қилиб кўринг... Ҳарқалай, мукаддас манбаларда ишора этилганидек, шоирлар хакида кўпроғ сукут жоиз. Валекин, шоирларнинг сукутга тоби йўк. Милён-милён шеърлар, достонлар... нималар ҳакида ёзилмади? Бу дунёда қанча тил бўлса, барчисада шеърлар ёзилади. Қанча тиллар изиси йўқолди, қанчаси ўлик тилларга айланди. Бирок уларда битилган... инсониятга дахилорд битилар ҳамон яшамоқда! Демак, чин шеър — шоир умрига, икодори умрига тенг эмас!

XX аср ортада копди. XXI — янги аср бошланганда мен элилкадан ошган эдим. Менинг авлодим «Хой-хой, отами, Тоши кесар болтами, Бизга кимлар карши турса, Шарта-шарта отами!» сатрлари руҳида тарбия тоби либадати уйлайди. Биз шу декламацияни шеър деб қабул қилгандик. Унинг охангидаги йўлга тушандик...

Аммо XX аср якунидаги воқеалар сабиқ итифодчидаги ва жаҳондаги иккисидан, сиёсий, маданий ҳаётда катта ўзгаришлар ясади. Бу воқеалар сирасига, шакшубҳаси, итифокнинг парчаланиши ва унинг худудида мустакил давлатларни барпо булиши, Берлин деворининг кулаши, Европанинг бирлашиши ва иммий, маданий ҳаётдаги улкан ихтиорларни киритиш мумкин. Янги минтажи ўйлар эса бу воқеаларга тағиғида жийдид тус берил, нафакат алоҳида жамиятларни, балки инсониятни анъанавий-маънавий қадриятларни қайта таҳлилдан ўтказиш ва янги қадриятлар тоши муммалорига юзлантириди.

Юзага келган муммалорага жавоб излаш нафакат ўтган авлодларимизнинг ижтимоий, сиёсий ва психологияк манбаларда сунгай таҳрибларига мурожаат килишини, шунгандек, айни жараёларни норасмий жижатдан англаб, таҳлил қиласланларнинг хуласаларини ҳам тинглашга мажбути этиди. Нафакат Ўзбекистон, балки бутун Осиё ахолиси ҳамиша ўқимиши саналади. Ҳар бир хукмдор ўз саройда кутубхона булишини бурик деб билган, ўзини хурмат қилган ҳар бир инсон нафакат мукаддас манба борабарла, ҳаморликларни кучайтиришда мухим аҳамияти касб этилати. Болалар, ёш авлод, мағнафати йўлида килинган буғунги ҳар қандай эзгу сайд-ҳароатий айтактада келажони ўйлаб амалга оширилшини барчамиз яхши биламиш. Япония ва Ўзбекистон хукуматлари раҳбарларининг ташаббусига, келишишвига мувофиқ амалга оширилаётган лойиха ана шундай фамхўрликнинг ёрқин намунасидир.

БОЛАЛАР КУТУБХОНАСИГА ЁРДАМ

Илму адабиёт осмонида хар бир шоир ва етук олим бир порлок юлдуз бўлса, шубҳасиз, Захиридин Муҳаммад Бобур ва унинг фарзандлари, яъни кўрагонийлар бўйбўйлар суполаси бир кахшондир. Хиндистонинг машхур сиёсатчиси ва тарихчиши Жавоҳирлар Нерунинг айтишича: «Бобур санъат ва адабиётин улкан хомийси, бобурийлар сарой жуда шукухли, бой ва мисли кўримаган сарой».

Албатта, бундай сарой ва бундай маданият ўзидан-ўзи курилмайди. Шоҳ ва шахзодалар олим, шоир ва маданиятиларни кишилар бўлмасалар, иму маданиятни ривожига урадар парво кимласликлари мумкин. Аммо Бобур, унинг тўрт ўғли ва бир кизи — Хумоюн, Комрон, Аскарий, Хиндол ва Гулбадон бегим ҳам тарихда чукур из колдирган шоир, тарихчи, иму санъатни яхши ўрганиб, ўзлаштирган кишилар эдилар. Улардан бўлган фарзандларнинг барчasi ҳам отоболарининг изидан бориб, атокли шоир, адабиётнига олди ва олимлар сифатида илму санъат ривожига катта хисса кўшиб келдилар.

«Бобурномона»да ёзилишича, Бобур ўз фарзандларининг тавлими-тарбияси хакида ҳамиша ўйлаб, уларни ўқиш ва ўрганишига тарбиг килар экан. Ва «Мубайин» рисолосини Хумоюн ва Комронга диний масалаларни ўргатиш учун наизмда ёзди. Бобуринг Хумоюн ва Комронга ёзган мактублари ҳам шу мавзуга қартиглан. Масалан, унинг ёзган мактубида бундай дейди: «Фарзанди аршад ва аржуманди саодатиниш Муҳаммад Комрон Мирзо баҳодирга саломи мухабbat анхомидан сунг улким, кўкалош ва ичикиларинг бешик кўргура ружу келтируб эрмисен. Бу жиҳатин кўнгуга сурур ва хотирга хуээр этиб на бисёр хушхоллик юз берди. Тангри таоло даргоҳидан умидим борким, жамиъи қобилият ва салоҳият бобида комил ва муҳаммал бўлуб камолга етгайсан».

Хумоюнга ёзган мактубидан: «Яна мен дегандек бу ҳатларингни битибсен ва ухумайсан, не учунким, агар ўкур хаёл кисланг эди, ўқий олмас эдинг. Ўқий олмагандан сунг албатта тагир берур эдинг. Хатингни худ ташвиш била ўқиса бўладар, ваде асру муглақтур... Хатингни худ ҳар тавр килип

Содикжон РАҲМОНОВ. Сайла.

Хар бир одам бошқаларда кам учрайдиган фазилатлари билан кишини ўзига жалт этади. Академик Матёкуб Кўшиковини кейинчалик эл-юрта тагитган фазилатлари болалигидаи куртак оттанини биз унинг «Дагиши» деб аталган хотиралар китобида кўрамиз. «Дагиши» хоразмина сўз бўлиб, Амударёнинг гоҳ тошиб, кутуриб, кирғозларни бузими ва одамларга табий оғат келтириши хакида тасаввур беради.

Матёкубининг болалик даври шўролар кетириб чиқарган фуқаролик уруши ва Сталин кирғин-қатлоғолари авж олган ўйларга тўғри келади. Жуда кўп оиласларга баҳтсизлик келтирган бу ҳодисалар Хоразмда ҳам бир дагицдек оғат келтирганини Матёкуб болалик пайтларидаги кўрганга эслаб қўлган экан. Шунинг хаммасини ёши етишидан ошганда ажойиб тафсилотлари билан аниқ-равшан хикоя қилади. Унинг зехни, хотираси ниҳоятда ўтириғи, олтиши ўйл олдин кўрганларини тафсилотлари билан худди ҳозир қайта кўриб тургандай тасавврашни Матёкубда ажойиб қобилиятни олимлик иштади билан бирга шаклланганидан далолат беради.

Пиримкул ҚОДИРОВ

ЭНДИ ҚАЛБАН ДИЙДОРЛАШАМИЗ

«Дагиши»да биз Матёкубни болалик пайтidan тўлпонча ва митликт оғиз ўрганган ёш очви кўғасиди кўрамис.

Боладаги қобилиятларни энг аввал ота-она сөзади. Матёкуб ота-онасининг суюкли ва бир оз эрка фарзанди бўлган. Ота-она уни кўп чекламай эркин кўйиб беради. Бу эркинлик ундағи қобилиятларнинг яхши ривожлашишига имкон яратади. Зекени ўтириғи бўлгани учун ўқишида хаммадан олдинда боради. Ўзимлирк давридаиб ўни «Ёш мерған» деб атади.

Мишишга бешадо уриш ва овни сабр-бардош билан кимир этмай соатлаб пойлай олиш қобилиятни Матёкуб Кўшиковинг уруши вактида Ленинград останосида фашист снайперлари билан жанг килган пайтларida жуда иш беради. Гитлерлери снайперлар ҳам уни ўтириғидар дарада. Унинг ўтириғи бўлганинг калтиқ, аммо адватла мутхок мавзуларда дадилади.

Бу китобда, айниқса, суюкли фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган араванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган Матёкуб адибийт ванга жам кетади. Унинг ўтириғидаридан ўтган Матёкуб адибийт ванга жам кетади. Унинг ўтириғидаридан ўтган Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган араванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт синовларидан ўтган

Матёкуб адибийт ванга жам кетади.

Бу китобда, айниқса, суюкли

фарзандини Хоразмдан уришга жунатайтган онанинг изтироби, хавотири, алами таъсири ёзилган. Она ўғлини олиб кетаётган ареванинг кетидаги чантага ботиб ўзиг жайларига чопиб борганини, она-бала бир-бирларидан ажрашишлари накадар кийин бўлганларни ўқиган кишини хаяжонга солади.

Кетта жаёт син

НАВҚИРОН ДАВРА

ИНСОН АЗИЗ

Оллоҳ Таоло инсон зотини азиз ва мукаррам қилиб яратган, унга тафаккур ва қалп кўзигусини ињом этган. Мана шу туйулар инсонни бошқа мавжудотлардан ахдатириб туради. Афуски, бошқа бир тоифадаги инсонлар хам борки, улар ёвузлигини мақсад қилиб оладилар. Дунёга жаҳолат кўзи билан қарайдилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

«Маҳорат мактаби» талабалари машгулолтар давомидан бугунги матбуотимизнинг ютуқ-камчиликларини, жумладан, газетамиз саҳифаларида эълон қилинаётган турли мавзулардаги мақалалари эмис-эркин таҳлил этидилар, айни пайтда улар таҳририят ишини ташкил этиш, навбатдан сонларни режалаштириш, газетани саҳифалашда ҳам бевосита иштирок этадилар.

Буғун ёътиборингизга мақтабимиз тингловчиларининг дастлабки машқларини ҳавола этимоқдамиз. Табиийки, уларнинг ҳаммаси ҳам бир ҳил савиядга ёзилмаган, баҳсли, мунозарали үрринлари ҳам бор. Аммо, ёътиборга молик жиҳати шундаки, ёш ҳамкасларимизнинг бу қораламаларида журналистичун ўта мухим зарур бўлган куюнчаклик, нуқсоналарга бефарқ бўлмаслик, камчиликлардан кўз юммаслик, фикрни очиқ-равшан айтиши тўғуси бор. Бунга сиз ҳам ёътибор берасиз деган умиддамиз.

УСТОЗКЎРМАГАН ШОГИРД

«ҲУД РАҲС САНЪАТИМIZДАГИ БАЗЗИ НУҚСОНАЛР ҲАҚИДА»

Раҳс санъати-

нинг бошқа тур-

лари каби ин-

сон хаётини ва

бутун оламини ўрганиш

ва уни ифодалашнинг

бадиий усули хисоб-

ланади. Шу билан

бирга раҳс хиссият-

ларнинг бевосита,

фикрнинг эса билво-

сити ифодалана ҳамдир.

Раҳс санъатига доир

бир неча асрлар мул-

алифи Любов Авдеев-

ва ўзининг «Ўзбек

миллий раҳс тарихи-

дан» номли китобida

раҳсга кўйидагина та-

риғи берган эди: «Раҳс

-замонавий ва мак-

ний санъатнинг шундай турки,

унда бадиий образ инсон гав-

дасининг ритмик ушаган, тасви-

рия ва ифодали харакатлари

билан яратилиди.

Демак, раҳс ўзида уч нарса-

ни: ритмик оҳангани, тасвирий

воситалар (кўл ва ёёқ харакат-

лари) ва маъмур бирокеликни

мужассам сатди. Ана шу уч

унсур раҳс асосини ташкил

тибди раҳкоса орқали улар бир-

лида ифодаланади. Буларга

қўшимча сифатида либос ва

раҳкоса маҳорати раҳс эстети-

касини бойтади.

Ўзбек миллий раҳс узок та-

риғига эга бўлиб, ўйлар давоми-

да шаклларни сайдал топган.

Уста Олим Комилов, Тамарахоним

ва Мукаррама Тургунбова каби

санъаткорларимиз ўзбек раҳси

доврунини дунёга таратган ва

унинг назарий асосини яратган

инсонлар саналади.

Ўзбек миллий раҳси таркибан

учта катта мактаб: Фарона, Хо-

кандай қўшиқка арабча раҳс тушиши ва энг асосини, устоз санъаткорларнинг раҳсини бузиб ижро этиш кабилар ҳам миллий раҳс санъатимизга ривожига тўсунчиларни.

Бундай холатлари замонавий эстрадада ҳам кузатиш мумкин. Шу ўринда эстрада майдонидан иход қилиб келадиган «Хўқа» ва «Шахзод» гурухлари фаолиятига тўхтаслак. Мазкур гурухларнинг аксарият ёзбекли қўшиқларига ишланган клипларни миллий раҳс хамкорлигига ижро этишини қандай изоҳлаш мумкин? Ахир биргина клипга жо этилган мусиқа, шеърият ва ниҳоят, раҳс санъати ўзаро ўйнуга таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёга жаҳолат кўзи билан қарайдилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Хўжна Мирса, Юнон ва Римда кулдорлик жамияти ўз вақтида тараққий этган. Инсонларни кул сифатида сотиш оладилар. Буларни майдонидан уларни ўйнуга таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Асрлар, замонлар ўтди. Инсон зотига нисбатан бундай ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Фикримиз юшида инсон кадр-киммати ҳақида сўз юргитан эдик. У хамиша эзгу амаллар билан яшайди. Ёзув ниятияни кимсаларни эса инсон деймизу, бундай майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

Баъзан эса матбуот хабарлари орқали ҳурамтасизли тарих саҳифалари колиб кетди. Шундай деймизу, бундай манфур ишларни ўтди. Милоддан олдин бошланниг тоғта урта асрларнинг ахдатириб таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Дунёда терроризм, гиёхандлиларни бунишларни таҳсилотларни замонавий эстрадада майдонидан оладилар. Бу йўлда ҳеч нарсадан тап тортмайдилар.

ТОГНИНГ ТЕПАСИДАГИ ДАРАХТ

Муҳаммад ИСМОИЛ

Барча асарларимдан кўра, унга атаб ёзган хатларим ўн карра кўп. Хаёлан гаплашгандарим эса, юз карра.

Севаман дейиш, чўқайтган одамнинг ҳайқириғидай гап, энг ёмони, сени кутқаришига келмасликларидир.

Хаёт шу кадар сокин, давр шу кадар жимхит эдики, миллионлаб одамларнинг бор-йўқиги билинмаси.

Сен Ҳудога қанчалик ишонсанг, Ҳудо ҳам сенга худди шунчалик ишонади.

Тогнинг тепасидаги дарахт юксаклиги учун ўзиданмас, тогдан миннатдор бўлиши керак.

Хотининг — одамзотни хеч қачон билиб бўлмасликнинг биринчи далилидир.

Ҳаётнинг қизиқлиги шундаки, шер бўлиб туғилганлар сичкон оваб юриби, кўён бўлиб туғилганлар бургутга чанг солаюти.

Ҳамма нарса нисбий. Оғриниб ташланган қадам, соғиниб юрилган минг чакирим йўлдан узунрок.

Ақлини истайсанни ё омадним? — деб сўрашганларида, шубҳасиз омадни танлаган бўлардим. Ахир ақли бўлиш ҳам бир омад-да!

Пораҳурнинг айни пораҳур жамиятинидан катта эмас.

Муҳаббат биз истаган пайтда келса париқизга, биз истамаган пайтда келса кариқизга ўхшайди.

Шундай севгинги, менга уйланса керак деб ўйласин...

Ёзувчи ён дафтаридан

Кўринмас душман билан олишаётганимиз учун ҳам қаҳрамонликаримиз кўринмаяти.

Шер қариганда ҳам овга чиқди. Очдан ўлиши мумкин. Шоир ҳам шундай. Қариса ҳам, севмай иложи ўйк.

Келажан қаршимизда турган тоқка ўхшайди. Бизнинг ҳатоларимиз шу тогнинг нариги ёғида нима турганинг кўрмасликдан бошланади.

Адабиёт дўстингга ўхшайди. Унга бойлик илинжиди, шон-шуҳр таъмсида карасанг сени ташлаб кетади.

Ҳақиқатни очик-оидин айтиш, ёрғулік чиқиб, душманга ўзингни рўй-рост кўрсатишидир. Бу пайт коронгуда турганлар, албатта, ўк узади.

Муҳаббат — аёлларни тарғиб қўйувчи рекламиадир.

Минглаб Кумуш аввал ҳам бор эди. Минглаб Зайнаб ҳозир ҳам бор. Коидир бор-йўғи биргина Отабекнинг кўнглини сўраган. Колган минга Отабекнинг дарди ичади...

Ёзувчи кўмандонга ўхшайди. Юргида қанча кўп одам бўлса, шунча кўп ўкувни забт этади.

Агар ер юзидаи барча шоирлар ҳақиқи шоир бўлишганида, ер юзида шеърий тилдан бошқа тил бўлмасди.

У муҳаббат осмонида учиб юрар, хотини эса, узилиб кетган бўйин-турукини ямаб ўтиради.

Энди хато қилмайман, дея қасам ичган инсон бошқа тўп ўтказмайман деб аҳд килган дарвозабонга ўхшайди.

Мен ақлиман дейиш томнинг тепасига чиқиб, мен ҳаммадан ба-ландан дейишадай гап.

Ер юзидаи жамики аёллар битта миллат, қолганлар эса турлича миллат вакилларидир.

Хаёт гўзал. Аммо бизнинг қўнгилмаларимиз ачинарли. Бир киши килоси беш сўмдан олма сотаётган экан, Азрийл келиб, ҳозир уни олиб кетишини айтиби. Саводгар ўллига, олма нархини бир тийин туширасдан сотини қаттиқ тайинлаб, жон бериди.

Нега шундай? Гоҳида битта чириган олмага ачинмаймиз? Агар, Ҳудо бу умрни бизга текинка бермай, жуда киммат баҳода нархлаб берганида, уни бу қадар арzon сотмаган бўлардик.

ТЎЛИК ИЛЛОМИНАЦИЯ ШОВ — ШУВИ

«Эксмо» нашриёти Жонатан Сафран Фоернинг «Тўлик иллюминация» деб номланган урф-одатлар мавзудаги романини чоп эти. Пристон университетининг 25 ёшли битиривуси Жонатан Фоернинг бу романи 2002 йили

иёл бор АҚШда чоп этилган ва жуда катта шов-шувга сабаб бўлган эди.

Ҳозирга кадар роман ўн беш тилга таржими килиниб, 1.5 миллион ададда дунё миқёсida таржалган. Сайёрамизнинг ётаки нашрёйтлари Форни Бабел, Шолом Алейхем ва Маркес билан тенглаштирилмоқда. Романин НТВ телеканалининг маҳсус мубириб Василий Арканов иккى ярим йил мобайнида рус тилига таржими килган.

Ўтган йил охрида Warner Independent Pictures кинокомпанияси Фоер романси асосидаги филмни суратга олиб тугаллади. Унда бош ролни «Зукуплар ҳуқиқидори» картинаси орқали танилган Элейжа Вуд ижро этган.

НОБЕЛГА ЯНГИ РАҚИБ

Китоб мутоблағига нисбатан жамоат қизиқиниши ошириш ҳамда ёзувчилар

COAT НАРХИ 14 МИНГ ДОЛЛАР

Ўтган йилнинг сўнгги ойи ўртасида Лондондаги Christie's савдо ўйида яна бир марта энг машҳур фильмларни ишлатиган ҳар ҳизб буюмларнинг кимош

нинг ижтимоий мавкеини мустаҳкамлаш максадида, Россияда «Большая книга» адабий мукофоти тасвисти этиди, деб хабар беради «Коммерсант» газетасини интернет сайти.

Ўтган йил сунгидга ўзин килинган бу мукофотнинг 100 нафар ҳайъат аёзларни орасида танқидчилар, ношиплар, тубхончилар, сармоядорлар ва ижодий касблар эгалари бор. Ташкилотчиларнинг билдиришлари, мукофот мидори Нобел мукофи мидоридан кейин иккичи ўринида тураркан: биринчи ўрин учун — 3 миллион, иккичи ўрин учун — 1.5 миллион, учинчи ўрин учун эса — 1 миллион рубл тақдим этиларкан.

«Юртнинг теран томирлари» китобига Назрурла Шодиев мурархирлар қўлган. Тақризчilar: К. Йўлдошев, А. Алимбеков ва М. Махмудов.

да савдоси бўлиб ўтди. Савдо натижаси анча ҳайратланарни.

1977 йили экранга чиқкан «Юлдузлар урруши» филмидаги жанги баш кийими 17500 АҚШ долларига, «Гарри Поттер ва хикмат тоши» филмидаги баш қаҳрамоннинг мантияси 2100 долларга, «Шер юрак» филмидаги иккичи килич 7800 долларга, «Ўл, факат ҳозир эмас» филмida Пирс Броснан (Жеймс Бонд) фойдаланган «Омега» соати эса 14 000 долларга сотилган, деб хабар беради Британиянинг «Sun» газетаси.

САНЬАТНИНГ КАДРИ

Ўйғониш даврининг буюк рассоми Рембрандтнинг «Кекса аёл портрети» картинаси Sotheby's кимошди савдо ўйда бўлиб ўтган савдода 4 миллион 272 минг долларга сотилган. Бу картина таҳминан 1640 йилда чизилган ва кейинги вактларда Нью-йорклик хусусий коллекционернинг кўлида сакланарди.

Ўшуб нобё сурат тақдикотчilarga шу вакта қадар «ёлик» бўлиб келган, охирги марта ўтган асрнинг 30- йилларидаги жамоатчилик намоишни этилган эди, холос. Суратнинг айлан Рембрандт мўйиламага мансублиги ўтган йили аниқланди, деб хабар беради Рейтерс ахборот агентлиги.

Бундан ташкили аукциондан Донателлонинг 1460-йиллар атрофида чизган «Мадонна гўдаги билан» сурати ҳам кимошди савдосига ўқийлган ва 4 минлон 440 мин долларга сотилган. Ай-

кўрғон» достонида Исломил Тұхтамиев тархимизнинг анашу қадимий даврларини қаламга олган.

«Олов қасри» сир-асорга кон, Бут, оловга сигинмоқ одат. Яраттана кептирли имон, Килинди тоат, ибодат.

Берилади эҳсон, садақа, Ёқилади оташкадалар. Типраткан, латы, ақик, бақа Саналди азиз, мўтабар.

Еркўргондан тирилган типравикан ва курбака тимсоллари ахдолларимиз хакидаги қадимига бир ривоятни ёса солади.

Скифлар ўз юртларига катта ҳарбий қўшини бўларни кирган Дорога күш, курбака, сичкон ва бешта ёй қўнига совга килиб юборишиди. Доро эса, бу сова-

севган, дарёларидан қўм эмас, олтин оқсанлиги учун зар сочучи дарё — Зарабон деб номланган юртимизни фатҳ этмоқ учун неча Кайхусраву Доро, Искандару Чингиз от сурб келмади. Уларнинг тану жонларидан ному нишон колмади. Босқинчилар озодликни севган ҳалқининг иродасини бука бўлмай, шарманда шармисор бўлиб юртимизни тарк этди. Бирок уларнинг жабру ситалмайдан қадимий шахарларимиз кўкса дое қолди.

Вайрон бўлди бу қадим шахар,

Кўчиб юриди Еркўргон ўрни.

Шон-шуҳратдан гап кетса агар,

Фарзандлар бермагай тўрни.

Сўнгра шахар аталган Нахшаб,

Кейин эса ном олган Насаф.

Пешвуз чиқар ҳар тонгда офтоб,

ИСМОИЛ ТҰХТАМИЕВ

«Этот проф

Дунё — кенг...

ИНСОНИЯТНИНГ УМИДИ ОЙДАН

Мутахассисларнинг хисоб-қитобларига караганда, XXI аср охирига бориб Ерда нефт ва газ тугабитиди. Яна ядро энергетикини ҳам бор, бирор айн астро-механикага хавф тўла-тўкис кафолатланмаган. Шу боис, келажака фойдаланилгандан тоза, хавфсиз ва камхарх бўлиши керак.

Табиийи, инсоният олдида турган мазкур муаммаларни бундай энергетикини кеардан, яхши ўйинада берилади. Олимпир кабилаларни ўйинада келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Ана шу хой чим босиб беркитилса, шахар сувисиз колади...

Киз юборган ҳат-хабар бўйича тадбир кўрған саркарда ўз максадига ёришиди. Еркўргон саркарда ўз ҳамлини ўйинада берилади. Фотиҳ саркарда ўз ҳамлини ўйинада берилади...

Бир замонларда Колумб Хиндинстонга янги ўйинада деганида испан киролининг сарой аёллари уни ҳалларни таъсислашади. Устидан кулишган экан. Кейин нима бўлгани тарихдан маълум. Шундайн, бугунгича ойнада олиб келишади.

Ақлининг гўр қилилар мұхаббат, Қўзининг кўр қилилар мұхаббат. Ватанинг севмасиган агар, Бахтигини шўр қилилар мұхаббат...

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, шахарга сувираётган бўлади.

Еркўргон — На-ше-бо, Нахшаб, Карши, Беҳбудий, Насаф — узик тарихлариниң кавридан ўз сувекиб монеяни келиб кетса, ш